

Registrering af fingeraftryk

FOB nr. 81.131

Henstillet til justitsministerens overvejelse - eventuelt som en midlertidig løsning - at søge det af Centralbureauet for Identifikation førte register over fingeraftryk inddraget under loven om offentlige myndigheders registre, såfremt strafferetsplejeudvalgets overvejelser om den foreliggende problemstilling ikke kunne forventes afsluttet inden for forholdsvis kort tid.

(J. nr. 1980-1096-610 og 1981-643-610).

Den 11. marts 1982 skrev jeg således til justitsministeren:

»Ved forskellige lejligheder har der over for ombudsmanden været rejst spørgsmål om den registrering af fingeraftryk, der foretages ved Centralbureauet for Identifikation under rigspolitichefen.

Med skrivelser af dags dato har jeg således afsluttet min behandling af to sager, hvor der i begge tilfælde var klaget over, at justitsministeriet havde tiltrådt, at der var givet de pågældende afslag på en anmodning om, at deres fingeraftryk blev udtaget af registeret. Fingeraftrykkene var optaget i forbindelse med en sigtelse, i det ene tilfælde for butikstyveri, i det andet tilfælde for overtrædelse af straffelovens § 119, og det måtte lægges til grund, at optagelsen havde fundet sted i overensstemmelse med de gældende forskrifter. I begge tilfælde skete der imidlertid påtaleopgivelse, og det var med henvisning hertil, de pågældende forlangte deres fingeraftryk udtaget af registeret. I mine nævnte skrivelser, hvoraf justitsministeriet har modtaget kopi (3. ktr. j. nr. 1980-2049-12, henholdsvis 1981-2021/2-5), har jeg meddelt hver af klagerne, at jeg efter min gennemgang af deres sag ikke har fundet grundlag for at kritisere den truffe afgørelse.

I forbindelse med min behandling af de to sager er jeg imidlertid blevet opmærksom på følgende forhold af mere principiel betydning, som jeg i medfør af ombudsmandslovens § 11, jfr. instruksens § 10, har fundet at burde rette henvendelse til justitsministeren om:

1. De nærmere regler om optagelse og registrering af fingeraftryk er indeholdt i justitsministeriets cirkulære nr. 317 af 19. december 1933 og i rigspolitichefens kundgørelse IV nr. 6 af 6. februar 1974. Registeret, der -

i modsætning til det centrale kriminalregister - føres uden anvendelse af EDB, er ikke omfattet af loven om offentlige myndigheders registre.

De gældende forskrifter indeholder ikke almindelige regler om udtagelse fra samlingen af fingeraftryk. Jeg må dog forstå bestemmelsen i kundgørelsens pkt. 10, stk. 2, således, at de dér nævnte aftryk ikke registreres eller i hvert fald på begæring vil blive udtaget. (Det drejer sig om såkaldte »sammenligningsaftryk« af anmeldere med husstand og eventuelt personale m.v. samt om aftryk af mistænkte personer under 15 år). Spørgsmålet om, i hvilket omfang der i øvrigt sker udtagelse af registrerede fingeraftryk, beror på administrativ praksis.

I forbindelse med ombudsmandens behandling af den sag, der er refereret i ombudsmandens beretning for året 1957, s. 157, udtalte rigspolitichefen i en skrivelse af 28. december 1957 til ombudsmanden herom følgende:

»I sager, der falder ud til frifindelse eller som slutes på grund af bevisets stilling, fjernes fingeraftryksblanketterne fra C. F. I., der er den eneste fingeraftrykssamling i landet, kun efter derom fremsat begæring og kun hvis sagens omstændigheder taler herfor, idet ansøgninger fra frifundne normalt imødekommes, hvis det ikke drejer sig om frifindelse efter straffelovens § 16 m.v., medens anmodninger i sager, der er sluttet på grund af bevisets stilling normalt ikke imødekommes. Det bemærkes i så henseende, at fingeraftrykssamlingen er ganske intern, og kun er tilgængelig for tjenestemænd fra C. F. I. og i enkelte tilfælde fra rigsregistraturen.«

Den nævnte sag udsprang af en klage over, at vedkommende politimester ikke havde taget stilling til klagerens ønske om at få bl.a. optagne fingeraftryk fjernet fra politiets registre. Klageren og hans to sønner havde været sigtet for assurancesvig; klageren var senere blevet frifundet, og sønnerne havde fået meddelt tiltalefrafald på grund af deres unge alder. Under klagesagens behandling meddelte rigspolitichefen i den nævnte skrivelse ombudsmanden, at han havde foranlediget klagerens og sønnernes fingeraftryk destrueret, og ombudsmanden indskrænkede sig herefter til vedrørende dette klagepunkt at udtale, at politimesteren ikke burde have afvist klagerens anmodning om bl.a. fjernelse af fingeraftrykkene, men burde have videresendt den til rigspolitichefen til undersøgelse.

Rigspolitichefens generelle udtalelse om administrativ praksis på dette område er ikke gengivet i ombudsmandens beretning, og sagen er i den juridiske litteratur blevet opfattet som udtryk for, at det i tilfælde af frifindelse eller påtaleopgivelse er sædvanlig praksis at udtage fingeraftryk af samlingen, hvis der fremsættes begæring derom, og den pågældende ik-

ke tidligere har været straffet, se således *Stephan Hurwitz: Den danske Strafferetspleje* (3. udg. 1959), s. 431, note 15, og *Hans Gammeltoft-Hansen: Straffeprocessuelle Tvangsindgreb* (1981), s. 274.

Til brug for behandlingen af den ene af de to sager, der er nævnt i indledningen til denne skrivelse, har rigspolitchefen imidlertid i skrivelse af 21. maj 1981 til ombudsmanden oplyst følgende om den praksis, der nu følges:

»...

Destruktion af fingeraftryk, som er optaget med rette, finder som udgangspunkt ikke sted. Sluttes den sag, som gav anledning til optagelsen af fingeraftryk, ved påtaleundladelse, finder destruktion således ikke sted, og destruktion foretages heller ikke ved frifindende dom, hverken ex officio eller efter begæring. Kun i helt enkeltstående tilfælde har jeg efter en nøje gennemgang af sagen efter anmodning foretaget destruktion, når det var åbenbart, at den pågældende har været sigtet med urette. Som eksempel kan nævnes, at det er klarlagt, at der har foreligget forveksling med en anden person.

Den her beskrevne praksis har ligget fast i de senere år, men det må erkendes, at man tidligere ikke har været ganske konsekvent, jfr. min nedenfor omtalte skrivelse af 28. december 1957.

Om baggrunden for praksis med hensyn til registrering og destruktion af fingeraftryk finder jeg anledning til at bemærke følgende:

Fingeraftryk optages primært for at sikre den aktuelle persons identitet og er mig bekendt den eneste metode, hvorved identitet éntydigt kan fastslås. Ved optagelsen af fingeraftrykket knyttes personen derfor uløseligt til den pågældende sags akter og indberetningerne til kriminalregisteret. Misbrug af katalogiserede fingeraftryk er ikke mulig, og forevisning - f.eks. for en anmelder - med deraf følgende mulighed for »genkendelse« finder ifølge sagens natur ikke sted. Jeg kan yderligere tilføje, at samlingen af fingeraftryk kun anvendes internt i Centralbureauet for Identifikation og af medarbejdere, som bliver særligt uddannet til arbejdet med katalogisering og søgning af fingeraftryk.

Jeg har på den baggrund ikke fundet anledning til internt at fastsætte generelle regler om destruktion, og det er min opfattelse, at såvel identitetskontrollen som politiets efterforskning af forbrydelser ville blive forringet, såfremt der skulle ske destruktion af fingeraftryk, som er optaget med rette. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at Centralbureauet for Identifikation i 1980 foretog ialt 1207 identificeringer på grundlag af fingeraftryk. Heraf

vedrørte 129 tilfælde personer, som havde opgivet falsk navn eller nægtet at opgive navn, 25 tilfælde vedrørte identifikation af lig, mens de øvrige tilfælde vedrørte kriminelle sager, hvor man på grundlag af gerningsstedsaftryk og søgning i samlingen af fingeraftryk fandt frem til gerningsmanden.

...«

Rigspolitichefen henviste endvidere til rigspolitichefens redegørelse af 28. december 1957 til folketingets ombudsmand vedrørende det samme spørgsmål. Rigspolitichefen anførte, at han, som det fremgik af foranstående, ikke længere kunne tilslutte sig den opfattelse, at det er rimeligt at sondre imellem frifindelser og sluttede sager. Rigspolitichefen tilføjede, at det formentlig heller ikke bør være afgørende for spørgsmålet om destruktion, om den pågældende har fremsat anmodning om det eller ej.

I skrivelse af 29. juni 1981 har justitsministeriet bl.a. anført følgende:

»...

Justitsministeriet kan tilslutte sig det af rigspolitichefen anførte og kan supplerende oplyse, at en sigtet heller ikke efter justitsministeriets opfattelse har noget retligt krav på destruktion af fingeraftryk, som er lovligt optaget. Justitsministeriet tillægger det i denne forbindelse afgørende betydning, at de katalogiserede aftryk alene er tilgængelige for ansatte i politiet, at mulige misbrug selv bortset herfra er vanskeligt tænkelige, og at der sammenfattende ikke synes at kunne påvises nogen væsentlig legitim interesse hos klageren i, at politiet ikke fortsat skulle være i besiddelse af hans fingeraftryk. Politiets muligheder for at foretage identifikation af personer gennem fingeraftryk må derimod anses for at være af væsentlig politimæssig betydning.

...«

Da der, som nævnt, ikke i de gældende forskrifter er indeholdt almindelige regler om udtagelse fra samlingen af fingeraftryk, har heller ikke den nævnte praksisændring fundet udtryk i forskrifter, der er offentligt tilgængelige.

2. I forbindelse med behandlingen af en klage over, at justitsministeriet havde tiltrådt, at politidirektøren i København havde afslået at imødekomme klagerens anmodning om fjernelse af hans fotografi fra politiets fotosamling, gav ombudsmanden i en skrivelse af 26. februar 1975 bl.a. udtryk for, at han »under hensyn til dette efterforskningsmiddels karakter, herunder navnlig de konsekvenser, der knytter sig til fotografiernes an-

vendelse ved påfølgende forevisninger (i den pågældende eller senere sager) for anmeldere, vidner m.v., (måtte finde) . . . det principielt uheldigt, at der ikke til problemerne omkring efterforskningsmidlets anvendelse er taget stilling i lovregler eller i administrative bestemmelser med udtrykkelig hjemmel i lovregler«. Ombudsmanden henstillede til justitsministeriet, at det igangværende udvalgsarbejde vedrørende revision af retsplejelovens regler om beslaglæggelse og ransagning kom til at omfatte »...også spørgsmålet om lovregulering af andre efterforskningsmidler, herunder fotografering og optagelse af fingeraftryk«. I skrivelse af 10. april 1975 tilsluttede folketingets retsudvalg sig ombudsmandens henstilling.

I skrivelse af 17. marts 1975 underrettede justitsministeriet ombudsmanden om, at ministeriet havde videresendt henstillingen til strafferetsplejeudvalget, og at formanden havde tilkendegivet, at det rejste spørgsmål ville blive inddraget i udvalgets overvejelser vedrørende revision af retsplejelovens regler om beslaglæggelse og ransagning m.v. Justitsministeriet meddelte i skrivelse af 8. februar 1978 ombudsmanden, at udvalget i december 1977 havde påbegyndt sit arbejde med en gennemgang af bl.a. reglerne om optagelse af fingeraftryk m.v.

Den konkrete sag er refereret i ombudsmandens beretning for året 1974, s. 237.

Strafferetsplejeudvalget har endnu ikke afsluttet sine overvejelser om den nævnte sag.

Jeg er opmærksom på, at udvalget i den mellemliggende periode har afsluttet sine overvejelser om andre væsentlige spørgsmål og henviser i så henseende til udvalgets *Betænkning om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning* (nr. 801/1977) og *Betænkning om beskikkelse af forsvarer under efterforskningen* (nr. 830/1977). Jeg er endvidere bekendt med de særlige forhold, der har medført, at det ikke har været muligt for udvalget at afslutte sine overvejelser om de øvrige spørgsmål, der er omfattet af dets kommissorium, på et tidligere tidspunkt. Jeg henviser i denne forbindelse til justitsministerens udtalelser under folketingets første behandling af en række herhen hørende private lovforslag dels i sidste folketingssamling, Folketingstidende 1981-82 (1. samling), sp. 917 f, dels (efter genfremstættelse) i indeværende folketingssamling, Folketingstidende 1981-82 (2. samling), sp. 1199. Jeg har noteret mig, at der er truffet foranstaltninger med henblik på at søge udvalgsarbejdet fremmet.

3. I overensstemmelse med de principielle synspunkter, der er anført i ombudsmandens skrivelse af 26. februar 1975 til justitsministeriet, må det også efter min opfattelse tillægges væsentlig betydning, at der tilvejebringes et mere tilfredsstillende regelgrundlag for den registrering af

fingeraftryk, der finder sted ved Centralbureauet for Identifikation, herunder for den administrative praksis, der følges med hensyn til udtagelse fra samlingen af fingeraftryk. Det forhold, at der inden for de senere år er sket en ændring af denne praksis i skærpende retning, illustrerer efter min mening yderligere det principielt uheldige i den gældende ordning og taler for, at der nu søges tilvejebragt et mere udførligt og offentligt tilgængeligt regelgrundlag.

Ombudsmandens henstilling i skrivelsen af 26. februar 1975 tog sigte på at søge et sådant regelgrundlag tilvejebragt i forbindelse med strafferetsplejeudvalgets overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om ransagning, beslaglæggelse m.v.

Efter gennemførelsen af lov nr. 294 af 8. juni 1978 om offentlige myndigheders registre kan der imidlertid være anledning til at pege på den mulighed, der ligger i efter den nævnte lovs § 3, stk. 1, at træffe bestemmelse om at lade fingeraftryksregisteret omfatte af reglerne i denne lov. En inddragelse af registeret under registerloven vil således bl.a. medføre, at der i samarbejde med registertilsynet skal fastsættes udtrykkelige forskrifter for registerets opbygning og drift, der opfylder bestemmelserne herom i lovens kapitel 3-6. De fastsatte forskrifter skal principielt være offentligt tilgængelige, jfr. lovens § 8, stk. 2, og registertilsynet får indseende med registerets anvendelse, jfr. nærmere lovens kapitel 7.

På det foreliggende grundlag finder jeg ikke at burde tilkendegive nogen opfattelse med hensyn til, hvilken af disse to muligheder for at tilvejebringe et mere tilfredsstillende regelgrundlag der bør foretrækkes.

Såfremt strafferetsplejeudvalgets overvejelser om den her omhandlede problemstilling ikke kan forventes afsluttet inden for forholdsvis kort tid, finder jeg imidlertid af de tidligere nævnte principielle grunde og på baggrund af den tid, der er gået, siden ombudsmanden første gang rejste dette spørgsmål over for justitsministeriet, at måtte henstille til justitsministerens overvejelse - eventuelt som en midlertidig løsning - at søge det af Centralbureauet for Identifikation førte register over fingeraftryk inddraget under loven om offentlige myndigheders registre.

Jeg udbeder mig underretning om, hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg har gjort registertilsynet bekendt med min henstilling.

Jeg har endvidere sendt folketingets retsudvalg en kopi af denne skrivelse til orientering.«

Supplerende oplysninger

I skrivelse af 28. maj 1986 underrettede justitsministeriet mig om, at ministeriet nu i medfør af lov om offentlige myndigheders registre havde godkendt nye forskrifter for rigspolitichefens centrale fingeraftryksregister, og tilføjede, at justitsministeriets strafferetsplejeudvalg forventedes i løbet af foråret 1987 at afgive betænkning vedrørende legemsindgreb, herunder optagelse m.v. af fingeraftryk.